

KRITISKE ANALYSER

Af Henrik Herløv Lund, økonom og velfærdsforsker – cand.scient. adm.

www.henrikherloevlund.dk

herloevlund@mail.dk

DET ØKONOMISKE RÅDERUM: Har Socialdemokraterne eller Venstre en økonomisk politik for at skabe 140.000 flere jobs?

RESUME:

I valgkampen i forbindelse med folketingsvalget 2015 har striden ikke mindst stået om, hvorledes det såkaldte "økonomiske råderum" på godt 40 mia. kr. skal bruges, som der ifølge regeringens 2020 plan vil være frem til 2020.

Socialdemokraternes bud er som bekendt, at der skal afsættes 0,6 % årligt svarende 3 mia. kr. til velfærd, mens Venstre vil bruge de samme penge til skattelettelser.

Det er naturligvis en væsentlig politisk skillelinje, hvorvidt velstandsstigningen primært skal afsættes til velfærd eller hvorvidt velfærdsniveauet skal reduceres, hvilket i praksis vil blive konsekvensen af nulvækst, hvorved der frem til 2020 må forventes godt 21-22.000 færre offentlige fuldtidsstillinger.

Derimod har der i valgkampen været langt mindre opmærksomhed omkring, at tilvejebringelsen af et sådant råderum forudsætter, at der i årene frem til 2020 skabes 140.000 flere jobs.

Realiseres dette beskæftigelsesløft IKKE vil brug af 40 mia. kr. til velfærd eller skattelettelser i stedet medføre en kraftig forværring af det offentlige underskud?

Der vil i givet tilfælde være tale om et massivt beskæftigelsesløft: I den nuværende regerings tid er beskæftigelsen årligt kun vokset omkring 5.000 i gennemsnit fra 2011 til 2014 og i VK – regeringens tid voksede beskæftigelsen fra 2001 til 2007 kun omkring med omkring 20.000 i årligt gennemsnit.

Har Socialdemokraterne eller Venstre så en økonomisk politik for at skabe disse mange nye arbejdspladser og er der forskel på partierne her?

Her gælder for begge de to store politiske partier, at svaret er overvejende negativt på spørgsmålet, om man har en politik for at skabe de mange arbejdspladser. Et løft af beskæftigelsen med 140.000 kræver at efterspørgslen efter arbejdskraft øges med 140.000 flere jobs. Men hovedelementet i både Socialdemokraternes såvel som Venstres økonomiske politik handler i stedet om at øge arbejdskraftudbuddet.

Her er der en forskel på partierne: Socialdemokraterne vil gøre det gennem reformpolitikken, Venstre vil gøre det gennem skattelettelser. Men problemet er det samme i begge tilfælde: Der skabes IKKE herved flere arbejdspladser, men kun øget udbud af arbejdskraft.

Men ens for begge partier er, at det så vil være op til den økonomiske udvikling uafhængigt af den økonomisk politik at levere den øgede efterspørgsel efter arbejdskraft og gør den det ikke, vil partiets økonomiske politik tværtimod kun øge arbejdsløsheden og statsunderskuddet.

Begge partier sætter deres forhåbninger til et forventet økonomisk opsving. Og her er det rigtigt, at der det seneste halve til hele år notorisk har været økonomisk fremgang internationalt og indenlandsk. Men det skal tages med i betragtning, at denne økonomiske fremgang i betydeligt omfang bygger på midlertidige forhold.

Globalt set har den fortsat lave rente sammen med en halvering af oliepriserne det seneste år været hoveddrivkraften bag stigende vækst. I EU har et yderligere rentefald og en svækkelse af euroen overfor dollar foranlediget af massiv pengeudpumpning fra den europæiske centralbank bidraget til at rive EU ud gældskrisens lavvækst.

Men man skal ikke være blind for, at disse drivkræfter bag opsvinget i et vist omfang næppe kan undgås at være midlertidige. Når konjunkturerne bedres, stiger efterspørgslen efter olie og dermed må igen forventes højere oliepriser. Og med stigende økonomisk vækst må det også forventes at centralbankerne navnlig i USA vil begynde en gradvis normalisering af renten.

For EU s vedkommende udløber ECB s opkøbsprogram for obligationer i 2016 og fornyes det ikke vil rente og eurokurser igen begynde at stige, alene som effekt at de bedre økonomiske konjunkturer. Summa summarum må det således på sigt forventes, at effekten af de aktuelle drivkræfter bag opsvinget herhjemme, i EU og globalt vil ebbe ud.

Hertil kommer, at for Danmarks vedkommende hænger økonomisk fremgang tæt sammen med et økonomisk opsving i EU. Men det bør nok betegnes som en tand for tidligt at betragte gældskrisen her som overstået, jf. situationen om Grækenland.

På længere sigt må det selvfølgelig forventes, at også stigende privatforbrug, investeringer og eksport vil trække i retning af økonomisk fremgang. Men vil det være med en sådan styrke, at beskæftigelsesløftet på 140.000 fuldtidsstillinger frem til 2020 nås?

Regeringen har forhåbninger om at nu kommer opsvinget, men det har regeringen på den anden side haft i stort set samtlige de år, den har siddet, men har indtil nu hver gang måttet nedjustere sine optimistiske prognoser. Om forhåbningerne om en oven i købet uhørt massiv beskæftigelsesfremgang vil blive indfriet må betegnes som et åbent spørgsmål, ja vel som tvivlsomt.

Dermed kan valgløfterne hvad enten de handler om velfærdsforbedringer eller skattelettelser let komme til at svæve i det tomme rum og i stedet må give plads for velfærdsbesparelser på grund af forværrede offentlige finanser.

Også her vil der formentlig også være en politisk gradsforskel. Gennemfører Venstre nemlig alligevel de lovede skattelettelser ud fra en udbudsøkonomisk tyrkertro på, at det i sig selv vil øge beskæftigelsen, men i en situation, hvor der reelt stadig er jobmangel, vil resultatet være et langt større hul i statskassen end tilfældet, hvis der gennemføres forbedringer af offentlig velfærdsservice.

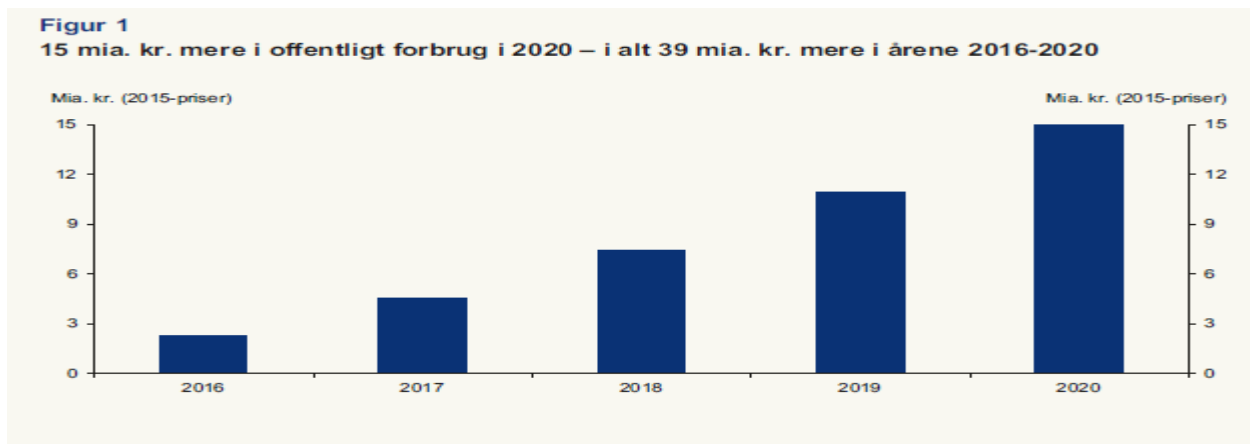
Men det ændrer ikke ved, at også Socialdemokraterne i den grad mangler en jobskabelsespolitik i betydningen – en politik for at øge efterspørgslen efter arbejdskraft.

Indledning

I valgkampen i forbindelse med folketingsvalget 2015 har striden især stået om, hvorledes det såkaldte ”økonomiske råderum” på godt 40 mia. kr. skal bruges, som der ifølge regeringens 2020 plan vil være frem til 2020.¹

Socialdemokraternes bud er som bekendt, at der skal afsættes 0,6 % årligt svarende 3 mia. kr. til velfærd eller akkumuleret over alle årene frem til 2020 godt 39 mia. kr.².

Tabel: Akkumuleret stigning i offentligt forbrug frem til 2020 ifølge SR planen.³

Anm.: Den viste vækst i de enkelte år vil samlet set betyde, at der over hele perioden 2016-2020 bliver tilført i alt ca. 39 mia. kr. til den fælles velfærd. Opgørelsen er ligesom i *Konvergenprogram 2015* baseret på stigningen i det offentlige forbrug (ekskl. afskrivninger) og udgifter til forskning og udvikling mv.

Kilde: *Konvergenprogram 2015* og egne beregninger.

Venstres vil derimod bruge råderummet til skattelettelser, hvorfor der skal indføres nulvækst for det offentlige forbrug frem til 2020.

Det er naturligvis en væsentlig politisk skillelinje, hvorvidt velstandsstigningen primært skal afsættes til velfærd eller hvorvidt velfærdsniveauet skal reduceres, hvilket i praksis vil blive konsekvensen af nulvækst.

Samlet udgør forskellen på Socialdemokraternes 0,6 % årlig vækst og Venstres nulvækst i den offentlige sektor godt 32.000 færre offentlige stillinger.

Heraf koster nulvækst i sig selv 23.250 offentlige stillinger frem til 2020. dvs. færre hænder til velfærden, hvilket betyder ringere serviceniveau

¹) Jf. Regeringen: Danmark på sikker vej.

²) Jf. Socialdemokraterne: Det Danmark du kender, s. 3.

³) Jf. regeringen: Danmark på sikker vej, s. 4

Tabel: Antal offentlige ansatte til 2020 med og uden nulvækst.⁴

	Ændring i antal 2015-2020
Regeringen (personer)	+8.750
Nulvækst (personer)	-23.250
Forskel	32.000

Kilde: AE på baggrund af Finansministeriets opdaterede 2020-forløb - grundlag for udgiftsloft 2018, august 2014 samt Finansudvalget FIU Alm. del 62

Derimod har der været langt mindre opmærksomhed omkring, at tilvejebringelsen af et sådant råderum forudsætter, at der i årene frem til 2020 skabes 140.000 flere jobs.

Realiseres dette beskæftigelsesløft IKKE vil brug af 40 mia. kr. til velfærd eller skattelettelser i stedet medføre en kraftig forværring af det offentlige underskud

I de følgende vil det blive forsøgt at rette op på den manglende diskussion herom og undersøge de to partiers politik for vækst og beskæftigelse kontra for de offentlige finanser.

I det følgende redegøres i afsnit 1 for vækst - og beskæftigelsesudviklingen i dansk økonomi indtil nu.

Dernæst analyseres i afsnit 2 forventningerne ifølge regeringens 2020 plan om et massivt løft i vækst og beskæftigelse frem til 2020.

Men hvad – hvis det ikke realiseres? I afsnit 3 diskuteres, hvilke scenarier for de offentlige finanser der kan tænkes med, men også uden beskæftigelsesløftet.

I de to følgende afsnit fokuseres så nærmere på Socialdemokraternes og Venstres strategier for at realisere det forudsatte beskæftigelsesløft: Har partierne en politik herfor og hvad er i givet tilfælde forskellen?

Afsnit 4 diskuteres Socialdemokraternes og afsnit 5 Venstres økonomiske politik herfor.

Sidst sammenfattes og konkluderes.

⁴) AE – rådet: Nulvækst koster dyrt.

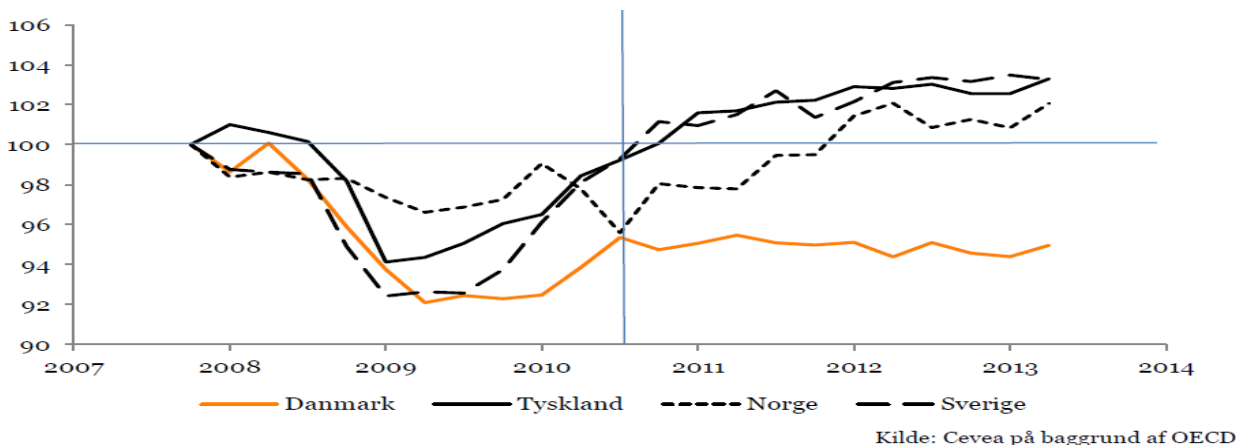
http://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_tema-nulvaekst.pdf

1. Den hidtidige udvikling i vækst og beskæftigelse i Danmark.

Væksten i dansk økonomi har i de senere år befundet sig i krybsporet, i 2013 var der ligefrem minusvækst og i 2014 blev væksten ikke særlig prangende med 1,0 procent.

Væksten i Danmark har ikke alene indtil fornylig været lav, den har også ligget i underkanten af, hvad der har været tilfældet i sammenlignelige nordiske og nordeuropæiske lande.

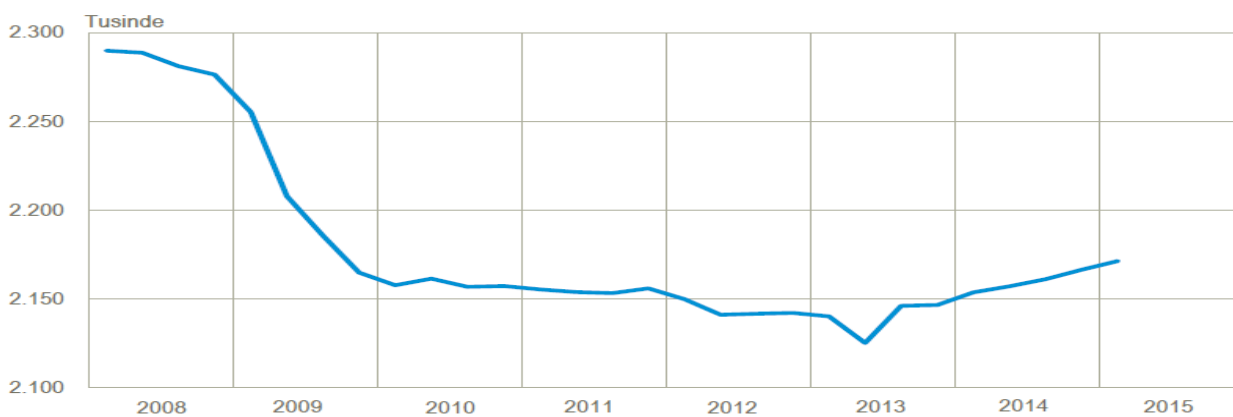
Figur: BNP vækst i Danmark, Sverige, Tyskland og Norge (2008 = 100).⁵

Jobskabelsen er da heller ikke gået særlig hurtigt. Det er rigtigt som fremført at socialdemokraterne i valgkampen, at omkring 40.000 flere personer er kommet i jobs, men mange af de nye jobs har været deltidsjobs eller midlertidige jobs.

Omregnet til fuldtidsbeskæftigede er væksten i beskæftigelsen siden 2011 er kun godt i alt 20.000. Dvs. en vækst på omkring 5.000 fuldtidsbeskæftigede om året.

Figur: Udvikling i antal fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i Danmark 2008 – 2015.⁶

⁵) Kilde: CEVEA: Nedskæringskurs – hindring eller forudsætning for vækst. Dec. 2013

⁶) Kilde: Nyt fra Danmarks Statistik nr. 291, juni 2015.

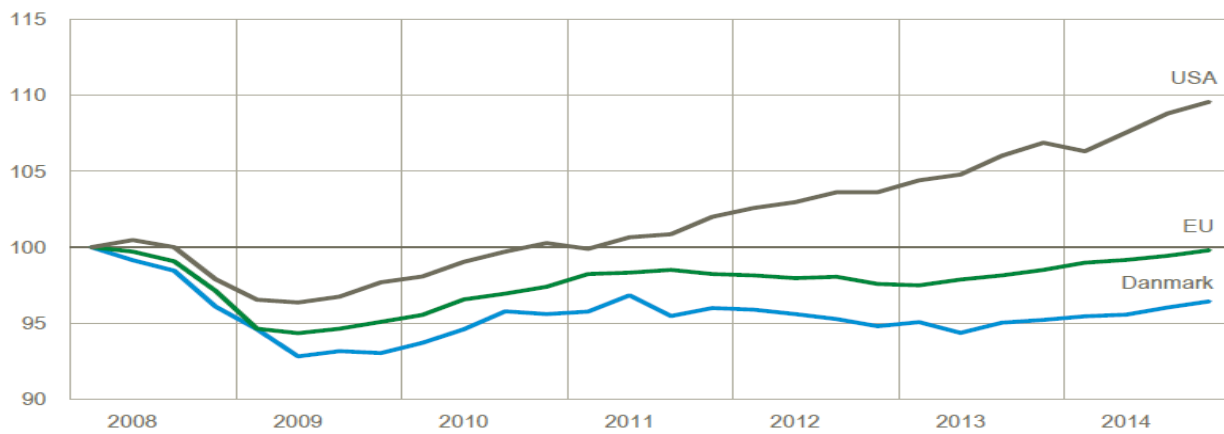
<http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=19175>

Det hører med i billedet, at der under regeringen Lars Løkke Rasmussen fra 2009 til 2011 ikke var nogen beskæftigelsesfremgang.

Som en konsekvens af stilstanden i beskæftigelsesudviklingen har også velstanden = BNP stået relativt stille. Hvor USA for længst har genvundet velstandsniveauet fra før finanskrisen og har haft yderligere fremgang og hvor selv den gældskriseramte EU i 2014 nåede tilbage velstandsniveauet fra før finanskrisen, ligger BNP i Danmark stadig betydeligt under niveauet fra før finanskrisen.

Og med nogle mindre ”skvulp” op og ned lå det danske BNP på nogenlunde samme niveau i 2014 som i 2011, jf. nedenstående figur:

Figur: Indeks for BNP. 1kv. 2008 = 100.⁷

⁷) Kilde: Nyt fra Danmarks Statistik, nr. 95, februar 2015

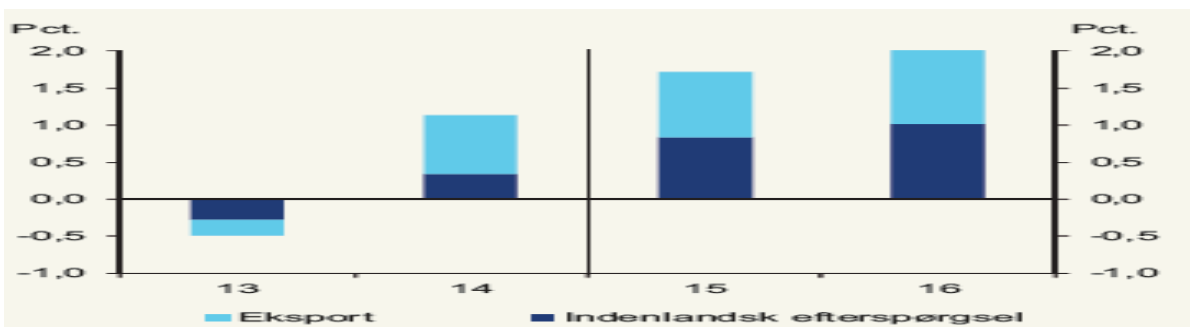
<http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=18571>

2. Forventningerne i regeringens 2020 – plan om et massivt løft i beskæftigelsen frem 2020.

Det er imidlertid rigtigt, at der i det seneste halve til hele år har været fremgang i vækst og beskæftigelse.

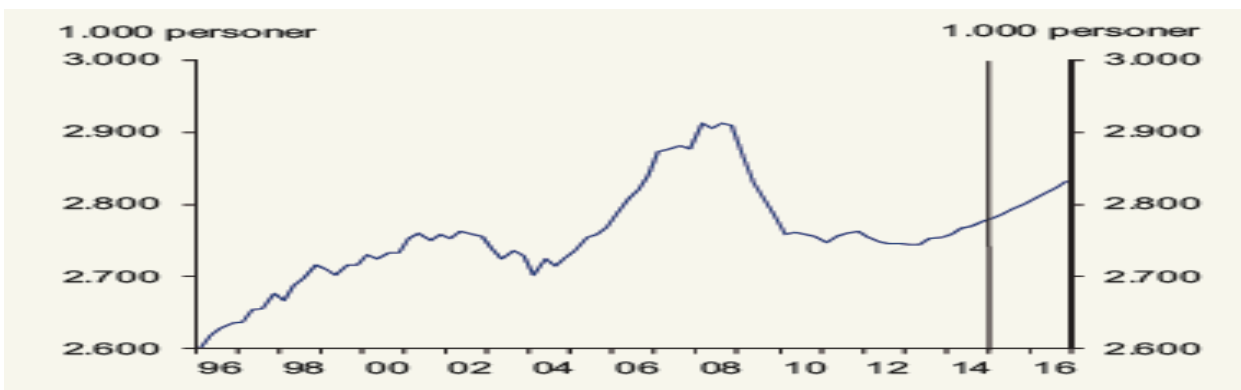
Hvor væksten i 2013 var negativ, har der i 2014 været en vækst på omkring 0,7 %. Regeringen (Økonomiministeriet) forventer at fremgangen vil fortsætte med en vækst på 1,6 procent i 2015 og godt 2 procent i 2016.

Figur: BNP vækst 2013 – 2016.⁸

Det bygger på forventning om, at beskæftigelsen vil stige med 23.000 personer i 2015 og 29.000 personer i 2016.

Figur: Beskæftigelsen 2009 – 2016.⁹

Men fra 2016 forudsættes endnu mere blus på kedlerne.

⁸) Kilde: Økonomisk Redegørelse maj 2015, s. 8.

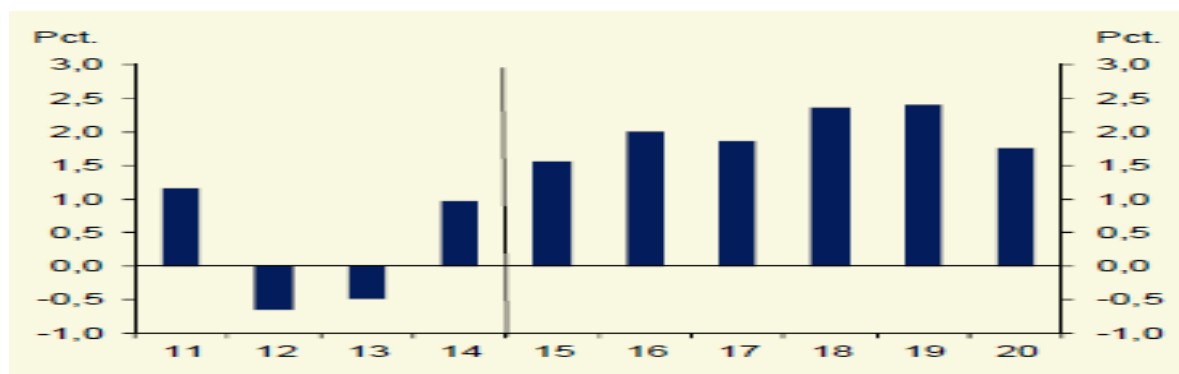
http://oim.dk/media/898429/konomisk_redeg_relse_maj_2015.pdf

⁹) Kilde: Økonomisk Redegørelse maj 2015, s. 15

Hvad angår forventninger til den fremtidige økonomiske vækst og beskæftigelse støtter både Socialdemokraterne og Venstre sig i deres økonomiske politik på den gældende 2020 – plan udarbejdet af Finansministeriet.

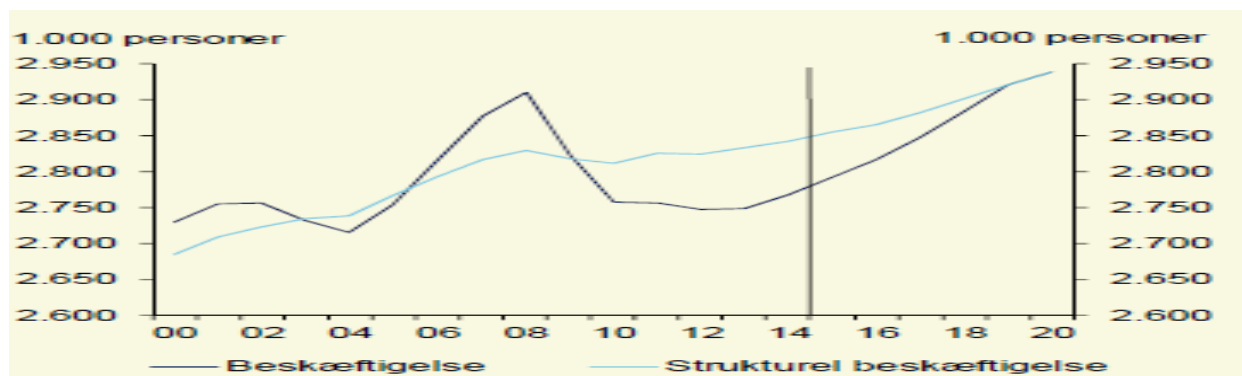
I den seneste udgave heraf ¹⁰ opereres med en økonomisk realvækst fra 2015 til 2020 på i årligt gennemsnit 2,1 pct. hvilket er en væsentlig opjustering i forhold til den hidtidige vækst siden finanskrisen.

Figur: BNP realvækst 2010 – 2020. ¹¹

En i den forbindelse central forudsætning er imidlertid, at opfyldelsen af dette vækstsmål – som tidligere anført - kræver et ganske markant beskæftigelsesløft på 140.000 flere personer i beskæftigelse fra 2016 til 2020 eller ca. 35.000 flere om året.

Figur: Beskæftigelsesudvikling i Danmark frem til 2020 – faktisk og strukturel beskæftigelse. ¹²

¹⁰) Danmarks Konvergensprogram 2015.

http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cp2015_denmark_da.pdf

¹¹) Kilde: Oven anførte værks, s. 4

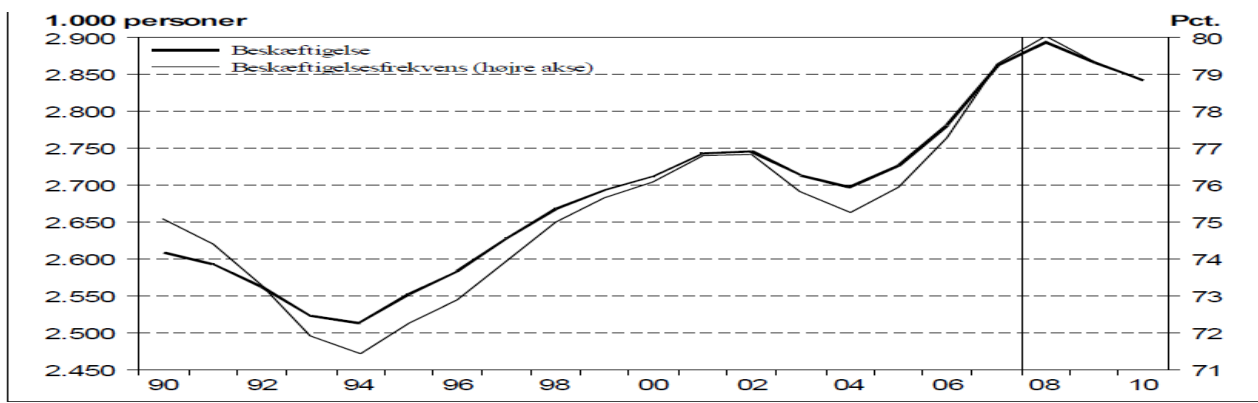
¹²) Danmarks Konvergensprogram 2015, s. 4

På basis af forventningen om dette beskæftigelsesløft forventes velstanden forøges med 3 mia. kr. om året eller akkumuleret over årene med 40 mia. kr. i alt svarende til vækstforøgelsen til godt 2 pct. i årligt gennemsnit.

MEN: Forudsætningen om et sådant beskæftigelsesløft er helt central for, hvilken udvikling der vil komme i velstanden og i de offentlige finanser. Realiseres dette beskæftigelsesløft ikke, bliver der et langt mindre økonomisk råderum til velfærd eller skattelettelser.¹³

Og det er et ganske massivt beskæftigelsesløft der er påkrævet. Ganske vist har vi også tidligere set samlede beskæftigelsesstigninger i den størrelsesorden: Således steg beskæftigelsen under VK – regeringen fra 2001 til 2008 med godt 160.000, men den samlede stigning var i gennemsnit pr år kun lidt over 20.000 personer.

Figur: Beskæftigelse og beskæftigelsesfrekvens.¹⁴

Ann.: Beskæftigelsesfrekvensen er beregnet som antal beskæftigede delt med befolkningen mellem 15 og 64 år.

Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Med en årlig gennemsnitlig stigning på 35.000 forudsættes der altså et ekceptionelt stærkt løft i beskæftigelsen.

Kan en sådan stigning i beskæftigelsen forventes at ske af sig selv som en fortsættelse af den allerede indtrufne økonomiske fremgang det seneste halve til hele år?

Den aktuelle fremgang i dansk økonomi hænger både sammen med en stigende økonomisk aktivitet specifik i EU såvel som med en generel fremgang i de internationale økonomiske konjunkturer.

Globalt set har den fortsat lave rente sammen med en halvering af oliepriserne det seneste år været hoveddrivkraften bag stigende vækst. I EU har et yderligere rentefald og en svækkelse af euroen overfor dollar foranlediget af massiv pengeudpumpning fra den europæiske centralbank bidraget til at rive EU ud gældskrisens lavvækst.

Men man skal ikke være blind for, at disse drivkræfter bag opsvinget i et vist omfang næppe kan undgås at være midlertidige. Når konjunkturerne bedres, stiger efterspørgslen efter olie og dermed

¹³) Jf. Søndergaard, Peter: Valgvinderens hovedpine – skal skabe 140.000 jobs. Børsen 28. maj 2015.

¹⁴) Kilde: LO – øje på beskæftigelsen.

https://www.lo.dk/Politik/Okonomiskpolitik/Rapporteroganalyser/~media/LO/Politikomrader/Samfund_Okonomi/OPB/2106_OPB_nov2008_web.ashx

må igen forventes højere oliepriser. Og med stigende økonomisk vækst må det også forventes at centralbankerne navnlig i USA vil begynde en gradvis normalisering af renten.¹⁵

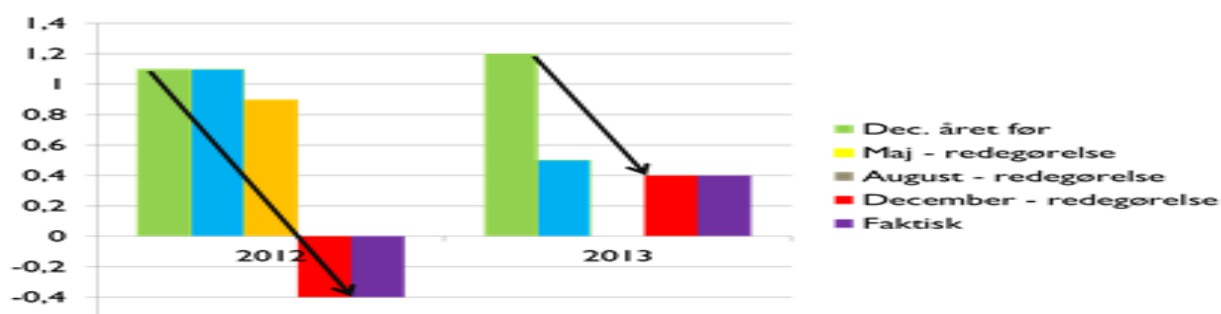
For EU s vedkommende udløber ECB s opkøbsprogram for obligationer i 2016 og fornyes det ikke vil rente og eurokurser igen begynde at stige, alene som effekt af de bedre økonomiske konjunkturer.

Summa summarum må det således på sigt forventes, at effekten af de aktuelle drivkræfter bag opsvinget herhjemme, i EU og globalt vil ebbe ud.

Ganske vist forventer regeringen, at den økonomiske fremgang til gengæld vil stimulere det private forbrug og virksomhedernes investeringer ligesom eksporten må påregnes at stige. Det vil givet også ske, men det pt. umuligt at sige om det vil have en styrke, der kan erstatte de nuværende drivkræfter bag opsvinget.

Regeringen har forhåbninger herom¹⁶, men det har regeringen på den anden side haft i stort set samtlige de år, den har siddet, men har hver gang måttet nedjustere sine optimistiske prognoser.

Figur: Regeringens økonomiske prognoser 2012 – 2013¹⁷

Og hertil kommer, at det må siges at være et åbent spørgsmål, hvorvidt vi er ude af krisen, således som regeringen mener. Ganske vist er væksten stigende i EU, men gældskrisen kan næppe betragtes som overstået, jævnfør forhandlingerne om Grækenlands gæld.

Hvis ikke vil der blive brug for andre kræfter til at videreføre opsvinget og realisere det forudsatte beskæftigelsesløft.

¹⁵) Jf. Asmussen, Jes: Stadig usikkerhed om opsvinget. Politiken 20. maj 2015. <http://www.e-pages.dk/politikenannoncer/910/scripts/?pages=14&module=print>

¹⁶) Jf. Økonomisk Redegørelse, maj 2015.

¹⁷) Kilde: Asmussen, Jes: Regeringen nedjusterer igen – igen. Politiken 29.05.13 og Lund, Kenneth og Klarskov, Kristian: Regeringen nedjuster væksten igen igen. Politiken 29.08.14

3. Scenarier for de offentlige finanser med og uden beskæftigelsesløft.

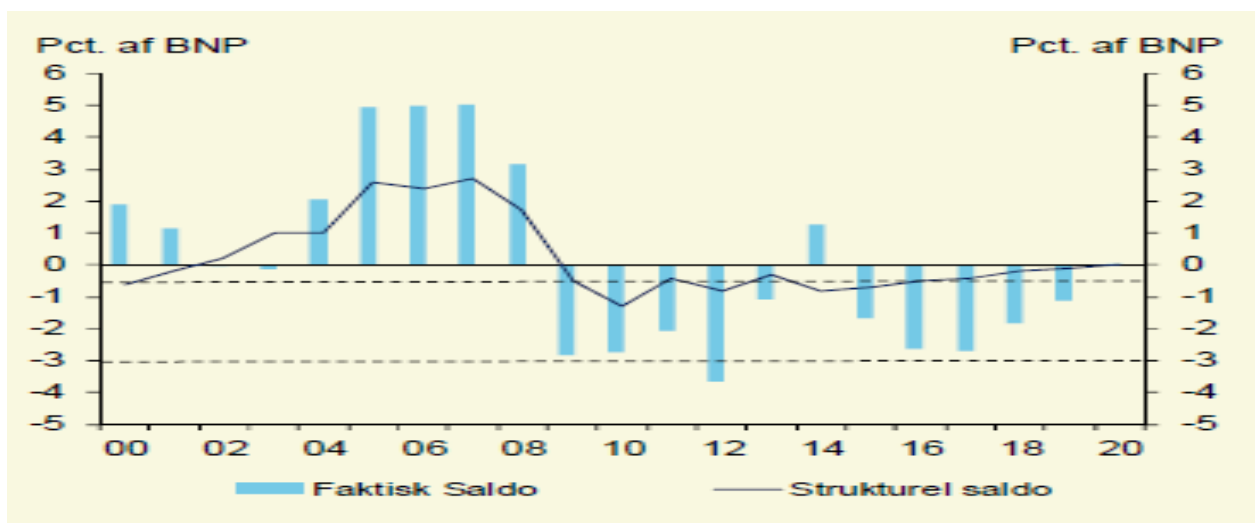
Men det vil i den økonomiske politik ikke bare handle om at nå dette beskæftigelsesløft som forudsætning for at realisere det økonomiske råderum på 40 mia. kr., som politikerne allerede er begyndt at dele ud af.

Det vil også handle om at undgå en kraftig forværring af de offentlige finanser, såfremt beskæftigelsesløftet og vækststigningen ikke realiseres.

Dette skyldes ikke mindst, at Danmark via tilslutningen til finanspagten – uanset om dette er økonomisk politisk rationelt eller ej - har forpligtet sig på, at holde de faktiske offentlige underskud på under -3 % af BNP og det strukturelle underskud på under -0,5 % af BNP. Ja, et flertal i Folketinget har på regeringens anbefaling tilmed indføjet disse EU mål i en dansk budgetlov.

Dette er væsentligt al den stund dansk økonomi ifølge finansministeriets beregninger kommer til at køre ganske tæt på disse grænser frem til 2020¹⁸, navnlig hvad angår den strukturelle saldo, jf. nedenstående figur:

Figur: Faktisk og strukturel saldo frem til 2020.¹⁹

Realiseres beskæftigelses – og vækstløftet imidlertid ikke, daler ledigheden heller ikke i det forudsatte tempo og den offentlige saldo forværres som følge heraf, hvilket finansministeriet selv har belyst i et såkaldt risikoscenarie, hvor eksport, investeringer og privatforbrug stiger ½- 1 % mindre en forudsat. Resultatet heraf er en lavere vækst og at de offentlige finanser allerede i 2016 overskrider EU's grænse for det faktiske underskud.

¹⁸) Jf. Interview med finansminister Bjarne Corydon i Søndergaard, Peter og Tore Keller: Opsving uden flere gaver. Børsen. 15. maj 2015

¹⁹) Konvergensprogram 2015, s. 6

http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cp2015_denmark_da.pdf

Figur: Hovedforløb og risikoscenarie i konvergensprogram 2015.²⁰

	2014	2015	2016
Konvergensprogram 2015			
BNP-vækst	1,0	1,6	2,0
Ledighed, pct. af arbejdsstyrken	4,7	4,5	4,2
Offentlig saldo, pct. af BNP	1,3	-1,6	-2,6
ØMU-gæld, pct. af BNP	45,3	39,8	38,4
Negativt scenarie			
BNP-vækst	1,0	1,2	1,6
Ledighed, pct. af arbejdsstyrken	4,7	4,6	4,6
Offentlig saldo, pct. af BNP	1,3	-1,8	-3,1
ØMU-gæld, pct. af BNP	45,3	40,2	40,3

Dvs. at realiseres det forudsatte massive løft i beskæftigelsen IKKE, må man – hvad enten det bliver en fortsat socialdemokratisk ledet regering eller en borgerlig regering – forvente en hastig stramning af den økonomiske politik med henblik på at reducere det offentlige underskud.

Hvilket i sig selv igen vil reducere den økonomiske vækst og bevirke en opbremsning i beskæftigelsesfremgangen eller ligefrem en stigning i arbejdsløsheden.

I så tilfælde vil effekten imidlertid videre blive, at dele af det økonomiske råderum forsvinder og at der med andre ord ikke vil være råd til de lovede velfærdsforbedringer og/eller skattelettelser, som de to statsministerkandidaters partier har stillet i udsigt i valgkampen.

²⁰) Oven anførte værks, s. 48.

4. Socialdemokraternes økonomiske politik for vækst og beskæftigelse.

Et massivt løft af beskæftigelsen med 140.000 i løbet af 4 år kan jævnfør foran næppe forventes at indtræffe helt af sig selv.

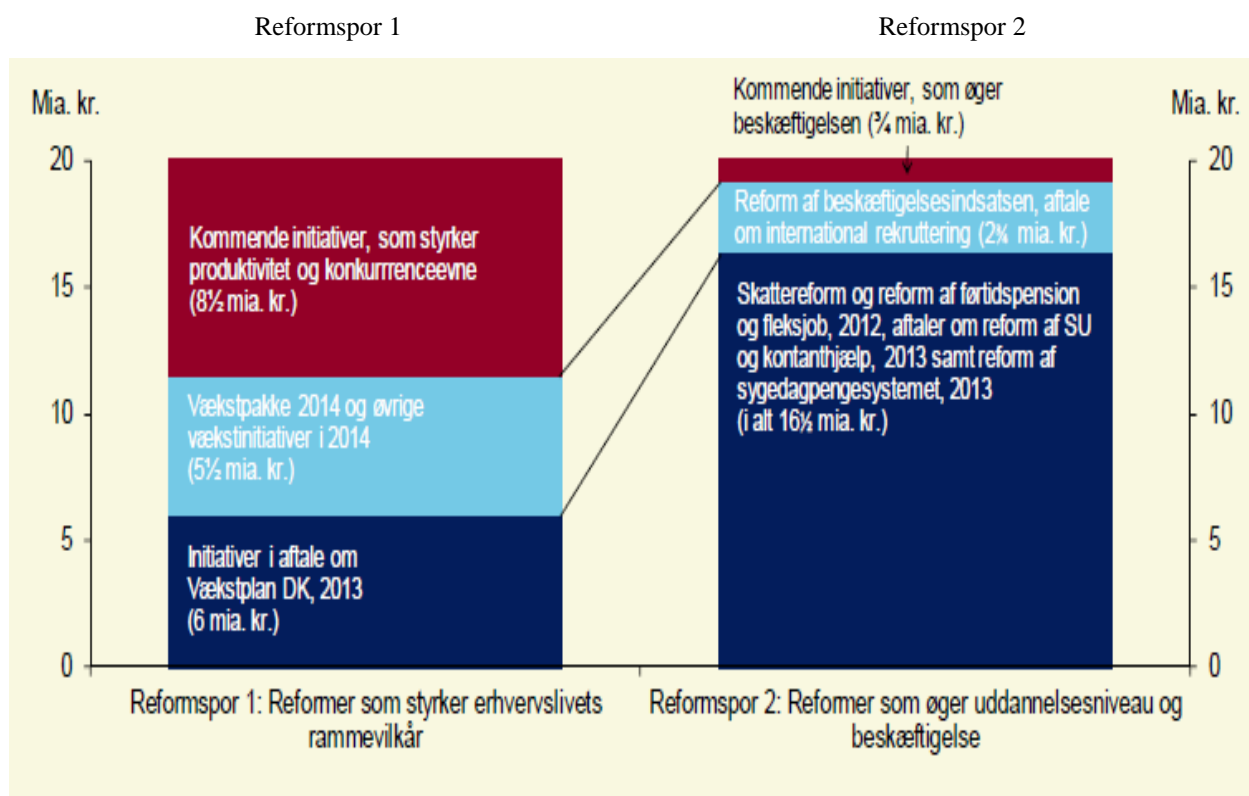
Det bliver dermed ganske afgørende, hvorvidt Socialdemokraterne respektive Venstre gennem deres økonomiske politik kan formå at skabe en massiv beskæftigelsesfremgang dvs. kan formå at skabe arbejdspladser i et sjældent – om aldrig før – set omfang.

For Socialdemokraterne er reformpolitikken - ifølge Konvergensprogram 2015 - det centrale element i den økonomiske politik frem til 2020.

Regeringens vækstmålsætning opfyldes gennem tiltag i to reformspor, som blev udmeldt i Vækstplan DK.

Heri indgår i ”reformspor 1” de allerede gennemførte tiltag i vækstplan 2013 (lempelse af erhvervsafgifter og selskabsskatter) og i vækstpakke 2014. Endvidere skal der gennemføres yderligere initiativer til at styrke produktivitet og konkurrenceevne, jf. nedenstående figur:

Figur: Regeringens to reformspor.²¹

I ”reformspor 2” indgår regeringens reformer på arbejdsmarkeds-, social og skatteområderne.

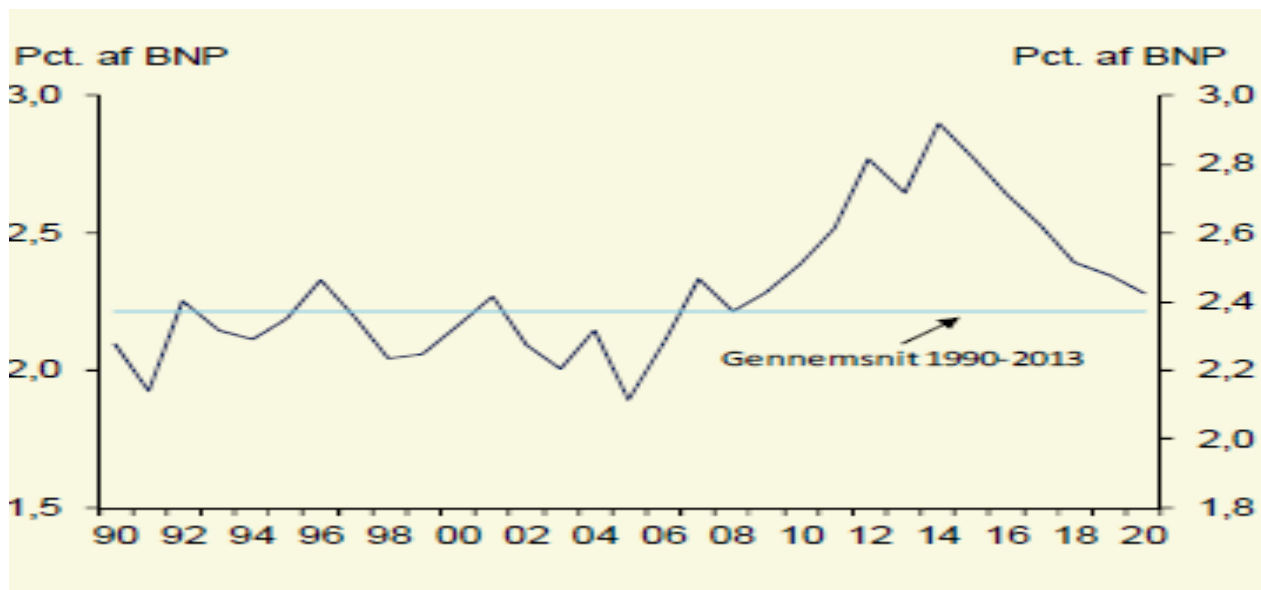
Endelig indgår heri et såkaldt ”tredje reformspor”, som skal modernisere og effektivisere den offentlige sektor svarende til at frigøre godt 12 mia. kr.

²¹) Konvergensprogram 2015, s 8.

Problemet hermed er imidlertid, at regeringens reformspor 2 i alt overvejende grad kun skaber øget arbejdskraftudbud, men ikke i sig skaber flere arbejdspladser. Mens det for reformspor 1 s vedkommende har været stærkt omdiskuteret, hvorvidt man herigennem kunne forvente et større beskæftigelsesløft gennem de selskabsskattelettelser, som udgør hovedelementet?

I regeringens økonomiske politik siden 2011 er egentlig jobskabelse primært sket gennem udvidelse af de offentlige investeringer. Men de skal i de kommende neddrøses stærkt.

Figur: Offentlige investeringer i bygge og anlæg 1990 – 2020. ²²

Hovedelementet i Socialdemokraternes økonomiske politik består således i forøgelse af arbejdskraftudbuddet, men ikke i skabelse af arbejdspladser i betydningen: skabelse af øget efterspørgsel efter arbejdskraft (ledige jobs).

Som det har været tilfældet i regeringens hidtidige økonomiske prognoser er også forventningen hos Socialdemokraterne om stigende beskæftigelse fremover dermed primært baseret på en forudsætning om en "konjunkturalisering".

Det som skal levere efterspørgslen efter arbejdskraft = arbejdspladserne er i hovedsagen IKKE regeringens økonomiske politik, men den økonomiske udvikling selv.

De forventede 140.000 flere arbejdspladser frem til 2020 skal – mere eller mindre uafhængigt af den økonomiske politik – komme som effekt af (forventet) stigning i eksporten, det private forbrug og virksomhedernes investeringer, der de kommende år alle skal stige stærkt i forhold til hidtil (til og med 2014).

²²) Kilde: Konvergensprogram 2015, s. 35.

Tabel: Nøgletal for realvækst i efterspørgselskomponenter 2013 – 2020 ifølge Konvergensprogram 2015.²³

	Konjunkturår ¹⁾				Genopretning	Potentiel vækst
	2013	2014	2015	2016	2017-2019 ²⁾	2020 ³⁾
Efterspørgsel, realvækst, pct.						
Privat forbrug	0,0	0,3	1,8	1,7	2,4	2,1
Offentligt forbrug	-0,5	1,4	1,0	0,1	0,8	0,8
Faste bruttoinvesteringer	0,9	2,9	2,9	5,1	4,8	5,2
Lagerændringer (pct. af BNP)	-0,2	0,3	0,0	0,3	-0,1 ⁴⁾	0,0
Eksport	0,8	2,9	4,0	4,7	4,7	3,6

Problemet er imidlertid, at indtræder denne ”konjunktornormalisering” helt eller delvist IKKE, så hænger en stor del af den forventede stigning i beskæftigelsen og dermed det øgede økonomisk råderum i den tomme luft.

For som vi har set satser socialdemokraternes økonomiske politik primært på forøgelse af arbejdskraftudbuddet, hvilket ved mangel på arbejdspladser tværtimod vil betyde forøget arbejdsledsløshed.

Og der er i de kommende år ikke lagt op til, at Socialdemokraterne gennem finanspolitikken vil bidrage nævneværdigt til jobskabelse. Tværtimod har man – jf. ovenstående tal for en ret så begrænset stigning i det offentlige forbrug – bundet sig til en fortsat stram økonomisk politik. Jf. følgende udtalelse fra finansminister Bjarne Corydon: ” Det bliver ikke sådan de næste fire år i Danmark – hvis vi sidder for bordenden – at tingene bliver uendeligt meget nemmere” **24**

Konsekvensen heraf er imidlertid, at hvis den økonomiske udvikling i den indenlandske og internationale økonomi helt eller delvist IKKE AF SIG SELV leverer en øget efterspørgsel efter arbejdskraft svarende til en stigning i beskæftigelsen på 140.000 fuldtidsbeskæftigede, så vil det økonomiske råderum på akkumuleret 40 mia. kr. frem til 2020 også i større eller mindre udstrækning bortfalde.

Og en socialdemokratisk ledet regering må tværtimod så forventes – jf. budgetloven – at ville stramme den økonomiske politik for at overholde EU reglerne, hvilket vil øge arbejdsledsløsheden og sænke væksten yderligere.

Konklusionen må siges at være at socialdemokraternes økonomiske politik IKKE rummer midler til at sikre det forudsatte massive beskæftigelsesløft på 140.000 fuldtidsansatte. Og at realiseringen heraf og af valgløfterne om 39 flere milliarder til velfærd alene beror på forhåbninger til en økonomisk udvikling, som regeringen i øvrigt i stor udstrækning gennem budgetloven har fraskrevet sig indflydelse på.

²³⁾ Kilde: Konvergensprogram 2015, s. 25

²⁴⁾ Jf. interview med finansminister Bjarne Corydon i Søndergaard, Peter og Tore Keller: Opsving uden flere gaver. Børsen 15. maj. 2015.

Og som foran beskrevet må de betegnes som et åbent spørgsmål om disse forhåbninger om et internationalt og dansk økonomisk opsving til fulde kan forventes indfriet, ja måske endda som tvivlsomt.

Dermed kan Socialdemokraternes velfærdsløfter ligesom efter valget i 2011 igen hurtigt ende med at blive ofret.

5. Venstres økonomiske politik for vækst og beskæftigelse.

For venstres vedkommende tager man udgangspunkt i det samme råderum på godt 40 mia. kr., som også Socialdemokraterne satser på. Dvs. at også Venstre forudsætter i sidste ende et løft i beskæftigelsen på 140.000 fuldtidsstillinger frem til 2020 svarende til godt 35.000 i årligt gennemsnit.

Har så Venstre – det andet store ”statsminister” parti – en økonomisk politik for at tilvejebringe dette massive løft i beskæftigelsen?

For Venstre er det centrale punkt i den økonomiske politik de kommende år, at ” Vores høje skatteniveau betyder, at danske virksomheder sender arbejdspladser ud af landet, fordi omkostningerne ved at drive virksomhed i Danmark er for høje. Det koster ikke kun på beskæftigelsen, men også på muligheden for fortsat at finansiere vores fælles velfærd med gode hospitaler, skoler og plejehjem.”²⁵

Venstres middel til at løfte beskæftigelsen er derfor, at det økonomiske råderum på 40 mia. kr. skal prioriteres til skattelettelse, der sikrer, at det bedre kan betale sig at arbejde, og som styrker dansk konkurrenceevne ved at sænke virksomhedernes omkostningsniveau, så der skabes flere danske arbejdspladser. Råderummet skal bruges til skattelettelse, som i sig selv igen er det som skal være med til at skabe de mange flere arbejdspladser.

Problemet i den forbindelse er imidlertid her, hvorvidt skattelettelse kan forventes at øge velstanden og beskæftigelse og forbedrer de offentlige finanser i den forudsatte grad, så der er råd til skattelettelserne?

Ligesom ved den socialdemokratiske reformpolitik er problemet imidlertid, at skattelettelse primært påvirker arbejdskraftudbuddet gennem en højere tilskyndelse til at påtage sig ekstra arbejde ved lavere skattesatser. Skattelettelse vil derimod kun i mindre grad (gennem øget forbrug) i sig selv vil medføre øget efterspørgsel efter arbejdskraft dvs. kun i mindre grad vil skabe arbejdspladser.

Efterspørgslen efter mere arbejdskraft = flere arbejdspladserne skal altså hovedsageligt komme på anden måde.

Dermed vil Venstres plan om skattelettelse for 40 mia. kr. lige som Socialdemokraternes plan om at bruge pengene til velfærd afhænge af, at den økonomiske udvikling selv i form af stigende privatforbrug og erhvervsinvesteringer samt stigende eksport – uafhængigt af en evt. venstre-regerings økonomiske politik – leverer den øgede efterspørgsel efter arbejdskraft, som svarer til 140.000 flere fuldtidsbeskæftigede.

Også for Venstres vedkommende gælder således, at deres økonomiske politik langt hen ad vejen IKKE sikrer, at der skabes de 140.000 flere arbejdspladser. Det råderum som Venstre vil udmønte til skattelettelse, beror på også her på forhåbninger om et indenlandsk og internationalt opsving. Og også her gælder, at hvis dette delvist eller helt udebliver, vil der ikke være råd til valgløfterne.

Og der gælder at - hvis skattelettelserne alligevel realiseres – vil det sandsynlige resultat i stedet blive et massivt hul i statskassen, som så skal finansieres med endnu flere velfærdsnedskæringer.

²⁵) Jf. Venstres finanslovsforslag 2015.

6. Sammenfatning og konklusion.

Se det indledende resume.